

УДК 930.24(477.83/.86)

Андрій Сова

**ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД
(НА ПРИКЛАДІ ВІЗИТУ ДО ЛЬВОВА 1928 Р.У)**

У статті, на прикладі візиту до Львова 1928 р. відомого громадського та військово-політичного діяча, «Батька українського тіловиховання» Івана Боберського (1873–1947), розглядається його громадська діяльність у міжвоєнний період. Попри події Першої світової війни і повоєнних років, справа фізичного виховання і спорту, яким він присвятив більшість свого часу і зусиль у 1901–1914 рр., розвивалася й надалі у 1920-х рр. організаціями «Сокіл-Батько» та «Пласт», що слугувало інтересам гуртування української спільноти Галичини. Зустріч І. Боберського з представниками громадських руханково-спортових організацій Львова стала виявом глибокої пошани і визнання сучасниками особистих заслуг та його внеску як у царині започаткування та розвитку української тіловоєвної і спортової традиції, так і в українській справі загалом.

Ключові слова: Іван Боберський, громадська діяльність, Львів, українські товариства «Сокіл», «Пласт».

У 1928 р. Іван Боберський, відомий громадський та політичний діяч, вперше за час свого перебування на еміграції з 1919 р., відвідав Львів. Перебував він у місті Лева з 16 лютого по 3 березня. Упродовж усіх цих днів, окрім особистих справ, І. Боберський мав багато зустрічей з представниками українських громадських організацій. Цей період життя і діяльності І. Боберського не висвітлено у сучасній українській історіографії. З огляду на це підготовлено дану розвідку.

Джерельною основою для дослідження послужили документи Центрального державного історичного архіву України у Львові (фонд 312 («Українське спортивне товариство «Сокіл-Батько», м. Львів»), фонд 366 («Боберський Іван (1873–1947), педагог, організатор, українського спортивного руху в Галичині та за кородоном, голова товариства «Сокіл-Батько» у Львові, професор»), фонд 389 («Верховна пластова команда, м. Львів»)), видання українського товариства «Сокіл-Батько» – «Сокільські Вісти», часопис української організації «Пласт» – «Молоде життя», часопис «Діло», приватні архіви Степана Гайдучка, Олени Тіменик та Лесі Чабан (м. Львів).

Попри природне бажання відвідати Іваном Боберським Батьківщину (у 1918–1919 рр. працював референтом пропаганди «Письменичого відділу» в Державному секретаріаті військових справ ЗУНР, у 1922–1924 рр. – секретарем Представництва ЗУНР у Канаді, з 1920 р. проживав у Канаді), а також вирішити, як зазначено у львівському часописі «Діло», низку особистих і деяких громадських справ [1], могли існувати й інші причини візиту. Поїздка не була такою вже й безпечною. А вже упродовж 1920-х рр. польські спецслужби цікавилися І. Боберським як колишнім державним діячем Західноукраїнської Народної Республіки і знаним громадським діячем української діаспори [2]. У Польщі, у цей час, активізувалася діяльність підпільної Української військової організації (УВО очолював полковник Євген Коновалець). Відомо, що І. Боберський у 1920-х рр. мав тісні контакти з провідними діячами Української військової організації, що була створена 1920 р. учасниками збройних формувань УНР та ЗУНР з метою продовження боротьби проти іноземних окупантів. Частина з них перед Першою світовою війною була його учнями в Академічній гімназії та її філії у Львові, частина – znana йому з років війни, а з окремими провідними діячами – Євгеном Коновальцем, Романом Сушком та ін., він неодноразово зустрічався під час своїх поїздок різними містами Канади. Після припинення діяльності Представництва ЗУНР у Канаді, частину його грошей, яку безпосередньо збирав Іван Боберський, а це близько 5 тисяч доларів, Осип Назарук та Іван Боберський передали до Земельного банку Львова, а відтак через Осипа Навроцького – до керівництва УВО [3, с. 302]. У Канаді Іван Боберський долучився до заснування Української стрілецької громади (далі – УСГ). Відомо, що 28 січня 1928 р. створено перший гурток УСГ у Вінніпезі [4, с. 11]. І. Боберський допоміг підготувати статут і започаткувати перший гурток УСГ у Вінніпезі [5, с. 159]. Станом на січень 1931 р. у Канаді налічувалося 14 осередків УСГ (понад 800 членів) [4, с. 11], невдовзі кількість зросла до 26 [5, с. 159], станом на 1940 р. – 1200 членів під впливом Організації українських націоналістів (ОУН). Осідок крайової управи знаходився у Вінніпезі, згодом у Саскатуні, а з 1935 р. у Торонто [6]. УСГ плекала військовою традицію, вела вишкіл молодших членів, організовувала допомогу інвалідам (фонд на закуп Дому Українських Інвалідів у Львові), проводила акції з метою оборони політичних в'язнів, які проживали на українських землях окупованих Польщею та велику пропагандивну працю серед канадських українців. Збереглася подяка І. Боберському від керівництва УВО, датована 11 жовтня 1929 р. Документ завірений печаткою УВО. На ньому стоїть примітка І. Боберського, яка

засвідчує, що документ вручено 31 жовтня 1929 р. Також вдалося віднайти декілька світлин, на яких є І. Боберський поряд з активними членами УВО та керівництвом УСГ у Вінніпезі [7, с. 49].

Упродовж свого візиту до Львова, І. Боберський мав багато зустрічей з діячами українських громадських організацій, передусім представниками очолюваного ним у минулому українського руханкового товариства «Сокіл-Батько», організації української молоді «Пласт», товариства «Українська Бесіда» та іншими; редакціями українських часописів «Діло», «Новий час», «Сокильські Вісти», «Молоде життя». Зрозуміло, що найбільше уваги (декілька зустрічей) Іван Боберський приділив організації «Сокіл-Батько» у Львові, яку він очолював упродовж 1908–1918 рр. [8, арк. 81].

Уже на третій день перебування у Львові, 19 лютого, члени товариства «Сокіл-Батько» влаштували урочисту зустріч І. Боберському в сокильській домівці та руханковій залі (вул. Руська, 20) – «Привітний поранок в честь професора Івана Боберського б[увшого] голови Сокола-Батька, який приїхав з Канади» [9, с. 15]. У записках і документах цієї зустрічі І. Боберського величали «дорогим гостем», «дорогим учителем» та «дорогим товаришем».

Спеціально для цієї зустрічі в домівці і рухівні «Сокола-Батька» зібралися львівські соколи – від доросту до старшини. Прибуло і чимало гостей. У спеціальному порядку, у руханкових строях вони розмістилися у залі, де на стіні і сокильському прапорі висів портрет І. Боберського, а на столі, застеленого червоною китайкою, стояла статуетка злітаючого сокола, лежала «книга жертводавців Українського Городу» та булава – символ сокильського проводу. Нагадаємо, що це була саме ця срібна булава, яку урочисто вручено провіднику І. Боберському 11 вересня 1911 р., на І-му крайовому здвізі старшиною «Сокола-Батька», як символ його визнання і особливих заслуг перед сокильською організацією (сьогодні булава зберігається у фондах Львівського історичного музею) [10, с. 7]. З привітальними промовами виступили місто голова (заступник) «Сокола-Батька» Стахій Стеблецький та професор Степан Гайдучок. С. Стеблецький зазначав: «Вельмиповажаний Пане Професоре а Дорогий нам Гостю! Як лиш перед кількома днями прилетіла до нас мила вістка, що Ви Пане Професор, вертаючи назад до Канади, відвідаєте також Львів, зродилася самочинно в рядах тутешнього Сокильства думка, щоби Вас милий нам Гостю якнайкраще між своїми а разом прихильними Вам давніми й теперішніми Другами достойно привитати. І сталося як загал Сокильства бажав собі. Я отже в імені Старшини й всіх членів «Сокола-Батька» витаю Вас щирим серцем, якраз в цій нашій домівці, що була свідком довголітньої, безупинної і плодотворної праці свого Голови. А витаємо Вас сокильською піснею «Соколи ставаймо в ряди», бо якраз клич цієї величної пісні якби підхоплений з Вашої між нами візцевої Діяльності, в сокильських слухнях, завзятих рядах. Одну ділянку Вашої праці мушу окремо зазначити. Є це велика ідея придбати під «Український Город» (Український Парк) у Львові 11-морговий майдан, бо без такого городу нема життя не тільки руханковим змаговим товариствам у Львові але й в краю. Ми, після Вашого виїзду за море, вже без Вас хоч після довшої перерви, відновили в цьому напрямі діяльність а разом пригадали цілій українській Нації отсю переважну пекучу справу. А коли знаємо і те, що далеко за морем поміж американськими Українцями, де Ви тимчасово перебуваєте, живе така сама ідея-думка, то вже сьогодні можемо висказати цю певну надію, що ось небагом на великій і вже на вічні часи в цілості викупленій нашій площі (парку), то є на цьому «Українському Городі» повитаємо Вас, Дорогий Гостю, при найближчій Красвім Сокильським Здвізі, на чолі хочби кількох сотень наших заморських Братів. Кінчу сокильським кличем «Все вперед всі враз!»» [10, с. 5].

С. Гайдучок віддав шану тому, «хто перший прорубував дорогу для руханки й спорту, тому 27 літ у цьому галицькому пралісі». Під час своєї вітальної промови С. Гайдучок висловив тоді таку пророчу тезу: «Колись, щойно пізніше оцінять належно Твою роботу, коли буде змога перевірити її як слід». Далі він зазначав: «Приходиться мені, перед Тобою [Іваном Боберським. – А. С.] стати з нашим повоевним дорібком і мушу піднести, що в найтяжчий час ми бралися до праці. Після невдач вертали ми до праці, одні з вязниць, другі з воєнного лихоліття. Завдяки уважливості Дирекції Дністра привели ми до ладу домівку, в якій не так давно іржали воєнні коні, а потім служила вона за магазин на муку для голодних. Тепер в ній наново звенить сміх і лунає пісня, а молодь кріпить сили, сталить волю, вчиться поборювати перешкоди. Пішла й праця над розбудженням руханки й змагу в краю і коли Сокіл-Батько дав почин, всі руханкові й змагові улади, взялися до праці. А отці видання, які Тобі тут вручаю, нехай будуть для Тебе доказом нашої праці. Видали ми в першу чергу «Впоряд», щоби навчити молодь наново ставати в ряди й слухати наказу. Ми видали наново Твій збірник забав й гор, а тут перед Тобою 10 вязанок вправ, підручник для дітвори укладу Твоїх учеників, підручник веж, що має навчити націю видержувати в низах тягар будови, яка підноситься в гору. І підручник пожарництва ми видали. Скромний наш дорібок а всеж ми не дармували. Старалися іти шляхом начеркненим Тобою. Провір, оціни, порадь і заохоти до дальшої праці, та вкажи дальшу дорогу!» [10, с. 6–7].

Після урочистої зустрічі та привітальних промов, слово отримав І. Боберський. Прикметно, що він почав і завершив свій виступ темою Олімпійських ігор (1928 р., під час приїзду І. Боберського до

Львова, відбувалися II-гі зимові Олімпійські ігри в швейцарському містечку Санкт-Моріц). На прикладі провідних, «державних» народів І. Боберський знову намагався показати галицьким українцям, окупованим Польщею, як руханка і спорт може загартувати і згуртувати народ, націю. Він порівнював суспільство з «дружиною грачів гаківки» (хокею), а політичне суперництво народів – з «великою гаківкою». І. Боберський закликав до праці і дисциплінованості, до приготування до нових «змагань», які ще чекають попереду українців. У завершальних словах він сказав: «Дякую за слова признання, які були висказані, але всі ми знаємо, що признання звернене до мене належиться цій залізній пробоевій четі, що мала відвагу від 1910 року йти в тім Товаристві до року 1914, а опісля на різних місцях в часі великого змагання народів, уміла на різних місцях виказати свій хист і свою силу. Бажаю, щоби пробоева дружина йшла далі – і вона йде, бачимо це з відомостей по часописах і з листів. Провід [Товариств]ва «Сокол» має добрі пляни і збирає громаду, щоби пізнала цю принаду життя. Для того будемо його слухати, йти за його вказівками, а дійдемо до успіхів, якими не тільки Т-во буде тішитися, але ціле наше громадянство, цілий нарід і знова прийде час перевірити свої вишколені лученням сили. Хай цей час, який напевно настане, не захопить нас неприготованими, щоби ми не далися просити, – просити до життя! Великий час, який йде, і прийде, поставить нас всіх знов перед іспит і перевірить наші сили, так як інженер перевірює новозбудований міст, коли пускає через нього тяжку льокомотиву. Тому треба йти за проводом Товариства, розвивати й лучити свої сили. Бажаю Вам, щоб Ви розуміли бажання Старшини, і щоб Ви всі дорозумівалися власних обов'язків, як хоронити своє життя від погібелі, як розвивати свою витривалість. Тоді вийдемо не лише рівними, але переможцями, а на альпійських вершинах залопотить у воздух наш прапор і загомоніють сурми гимном нашої побіди!». Закінчивши промову, Іван Боберський підійшов до столу і підніс булаву вгору, наче закликаючи усіх до походу [10, с. 8–10].

У ході зустрічі старшина представила своєрідний звіт про діяльність сокільської організації за період після Першої світової війни. Довголітній місто голова (заступник) «Сокола-Батька» Михайло Волошин подав до відома присутніх, що І. Боберський передає від себе пожертву 50 доларів на викуп 20 м² землі під «Український город» і 78 доларів та 50 центів на 33 м² зі збірки проведеної у Канаді [11, арк. 4]. Після цього І. Боберський мав можливість побачитися та поспілкуватися з багатьма побратимами, з якими пліч-о-пліч працював і розбудовував сокільський рух у Галичині упродовж 1901–1914 рр. За наполяганнями С. Гайдучка, текст промови «Батька українського тіловиховання» записано членом «Сокола-Батька», скорописцем Михайлом Трілем [12, арк. 18]. Після відповідних правок І. Боберського [12, арк. 15–18], промову й опис святкувань опубліковано в сокільському часописі «Сокільські Вісти» [10], який виходив друком у Львові, і призначався для сокільських товариств Галичини та українців на еміграції. У «Золотій книзі жертв на український майдан у Львові» він залишив запис: «З Вінніпеґу у Львові 19.II.1928 [р.] /Іван Боберський/» [13, арк. 18].

У рамках зустрічей І. Боберського зі старшиною та активом «Сокола-Батька» обговорювали проблеми і важливі питання діяльності організації. Серед них, найбільше уваги присвячено справі викупу земельних ділянок у власність товариства, на яких розміщувалася руханково-спортова площа «Сокола-Батька» («Український Город»). Спеціальна зустріч з цього приводу – засідання «Збіркової Секції на Український Город» у Львові, за участі І. Боберського, С. Стеблецького, М. Левицького, С. Лотоцького та Н. Яціва, відбулася 23 лютого [14, арк. 109]. На думку І. Боберського, справа збору коштів після Першої світової та польсько-української війни 1918–1919 рр. просувалася доволі мляво. З огляду на це ним запропоновано низку відповідних заходів для активізації роботи в цьому напрямку. І. Боберський і надалі брав на себе відповідальність збирача коштів у США та Канаді. Він запропонував відкрити під збір коштів банківські рахунки «Сокола-Батька» у США та Канаді. З цією метою заплановано: відкриття в Америці рахунків у банках, надіслання прохань до американських мільйонерів, зокрема до Генрі Форда; публікація звітів і відомостей про стан справ у американській та канадській пресі («Канадійський Українець», «Канадійський Фармер», «Український Голос», «Свобода» тощо); друк щорічних звітів про збір коштів та використання руханково-спортової площі «Сокола-Батька» тощо. Натомість, старшина «Сокола-Батька» повинна була вести щоденний облік осіб та товариств, які вправлялися (займалися) на площі; підготувати перелік львів'ян, розподілити Львів на ділянки, призначивши до кожної відповідального для збору коштів; надсилати в різні іноземні часописи світлини, звіти, відомості, статті, відозви, перелік меценатів «Українського города»; щороку публікувати детальний розлогий звіт з цього приводу в календарі «Просвіти» та в інших виданнях тощо [14].

Про зустрічі І. Боберського з членами «Сокола-Батька» свідчать численні світлини (фотографії). Наприклад, у четвертому квітневому числі друкованого органу українського сокільства «Сокільські Вісти» 1928 р. опубліковано дві світлини [10, с. 4, 11]. Перша – портретна світлина І. Боберського у зимовому одязі під час відвідин Львова, датована 21 лютого 1928 р. із

автографом «Батька українського тіловиховання». Друга містила підпис: «Проф. Іван Боберський серед Старшини і членів в домівці «С[окола]-Б[атька]» дня 22.II.1928». Залучивши різні документи та матеріали, вдалося з'ясувати, що на другій світлині зафіксовані: зліва направо у першому ряді: Любомир Огоновський, Олександр Любінецький, Іван Мриц, Михайло Галібей, Степан Гайдучок, Тимотей Білостоцький, Богдан Макарушка, Іван Панчак, Степан Коцюба, Омелян Верхола, Михайло Тріль; у 2-му ряді: Ярослав Вінцовський (Ярославенко), Нестор Яців, Олександр Сопотницький, Станіслав Лаврів, професор Іван Боберський, Дарія Навроцька, Микола Левицький, Тарас Франко, Степан Лотоцький [15].

Оскільки І. Боберський чимало зробив для заснування та розвитку української скаутської організації «Пласт», «спмагаючи його морально і матеріально» [16], то 24 лютого він мав зустріч і виступ перед пластунами Верховної пластової команди та львівського пластового коша у пластовій домівці (вул. Бляхарська, 11 – тепер – вул. І. Федорова). Порядок сходи передбачав: «1) Відчитання неprisутних; 2) Слово Пана Верховного Отамана Северина Левицького до проф. Івана Боберського і приявних; 3) Дещо про розвій Українського Пластового Уладу від року 19 – 1928 р. – Д-р Олександр Тисовський; 4) Дещо про Англьосасів і Канаду. – проф. Іван Боберський; 5) Закінчення» [17, арк. 149]. На заході були присутні відпоручники (представники) від усіх пластових куренів і гуртків Львівського пластового коша. З привітальним словом виступив Северин Левицький, який від Українського пластового уладу привітав Івана Боберського та відзначив його заслуги для українського спорту. Після нього Олександр Тисовський «представив розвій, стремління та життя Українського Пластового Уладу» до 1928 р. «Невтомний каменяр українського відродження, культури й поступу» [18, с. 8], як величали Івана Боберського пластуни, присвятив свою доповідь 20-річчю скаутського руху в Англії (1908–1928 рр.), висвітливши «психіку англійців» та діяльність англійських скаутських організацій Канади. На його думку: «[...] агресивність і експансія була й причиною так великого зацікавлення англійської суспільности скавтовим рухом. У парі з зацікавленням пішов небувалий розріст скавтіngu. Сильно вироблений змісл в напрямі посідання і здобування, сильна жадоба успіху та желізна воля задержати це що вже раз здобули, – це головні чинники котрі винесли скавтову орґанізацію в Англії на такий ступень, як воно є тепер загарбування другим, – хочаб під правним позором це у Англіїця річ буденна. Одначе забрати лекше, як задержати, – до того треба сили. І то сили пястука, волі та характеру. Як нація о високій культурі знали Англіїці, що до цього не вистарчить армія, вони знали, що до того потреба сильного духа патріотичного та сталеві волі. Они зрозуміли також і це, що такого духа не можна виробити за рік чи два, до того треба виховання, і то виховання довгого та розумного. [...] Саме цей «scout» мав іще вище двигнути британський прапор та задержати його високо над прапорами інших держав. Ціль скавтіngu в Англії була: вишколити правдивого оборонця майна Англіїської Імперії. Скавти мали боронити майна народнього так само, як цей бульдоґ, символ Бритийської Імперії, боронити британську флагу. В скавтовій орґанізації англійська молодіж, може лучше як де инде виробити в собі: зрівноваженість, силу волі, характер та лицарскість» [17, арк. 149–150 зв.]. В останній частині своєї промови Іван Боберський подав перебіг одного із щорічного джемборі (виступу), який проводили англійські скаути в Канаді. «Саме в тім пописі», – зауважив Іван Боберський, – «виявляється дуже добре психіка Англіїця. Дефіляда вовченят відбувається бігом, – пізнати, що її роблять хлопці сильні та жадібні руху, – життя. По вправах поважних наступає якась точка весела, одначе ненадто довга. Це вказує на те, що Англієць нерадо дається обхопити якому небудь чувству радости, або нещастя. Він старається бути все в рівновазі. Однострії пластунів не є військово однакові, бо це вони також знають, що єдність є не на голові тільки в голові. Це вказує також на здорово розвинений індивідуалізм» [17, арк. 151 зв. – 152]. Завершилися урочистості оглядинами Іваном Боберським пластової домівки та спільною світлиною з усіма учасниками сходи [18, с. 9]. Ця зустріч зафіксована також у книзі протоколів Верховної пластової команди записом, який власноруч залишив Іван Боберський: «В день звіту про Канаду, дня 24.II.1928 [р.] у Львові, в домівці вул. Бляхарська ч. 11 [тепер вул. Івана Федорова. – А. С.]» [17, арк. 149].

Як і в приміщенні «Сокола-Батька», виступ І. Боберського, завдяки С. Гайдучку, записаний вже згаданим скорописцем М. Трілем. Витяги з цієї зустрічі опубліковані у львівському пластовому часописі «Молоде життя» у березні 1928 р. [18]. Повний текст, за наполяганням С. Гайдучка, після відповідних правок І. Боберського, побачив світ окремою брошурою 1939 р. під назвою «Помічення про англійський пласт» у серії видань товариства «Сокіл-Батько» – «Сокільська бібліотека» [19]. У звіті команди Львівського пластового коша за час від 16 жовтня 1927 р. – до 8 грудня 1928 р. про зустріч із І. Боберським повідомлялося таке: «На протязі 17 пл[астового] року гостив у себе Льв[івський] Пластовий Кіш кілька разів визначних гостей: 24 лютня с[ього] р[оку] загостив до домівки Льв[івського] Пл[астового] Коша проф[есор] І[ван] Боберський з Канади, який будучи

переходово в краю не поминув нагоди зазнайомитись і з життям У[країнського] П[ластового] У[ладу], яке старалось йому по можності зілюструвати Ст[арше] Пластунство [...]» [20, арк. 111].

І. Боберський також зустрічався із представниками інших українських громадських організацій. Так, у неділю 26 лютого у Львові він виступав перед членами товариства «Українська Бесіда». Члени товариства розглядали нагоду зустрічі з І. Боберським як надзвичайну подію. Адже виступав, як зазначалося в одному із їхніх повідомлень у львівському часописі «Діло», «заслужений діяч професор Іван Боберський» [21]. У доповіді на тему «Про наших переселенців у Канаді й їх життя» він торкнувся різних аспектів діяльності української еміграції в Канаді.

Поїздка та перебування І. Боберського на рідній землі широко висвітлювалася у львівській пресі. Показовими в цьому плані є публікації в часописі «Діло». Так, 2 березня газета подала матеріал під заголовком «Проф. Іван Боберський»: «Проф. Іван Боберський, що приїхав на кілька днів до Львова в своїх особистих і деяких громадських справах, відвідав нині нашу редакцію [редакція «Діла» містилася на площі Ринок, 10. – А. С.] перед своїм виїздом до Канади. Завтра покидає він Львів, щоби в Канаді вести далі ту відповідальну громадську працю, яку вів там з успіхом через кілька останніх літ. В часі короткого побуту в нашій редакції поділився Шановний гість своїми вражіннями з Канади та познайомив нас у загальних рисах з життям і буттям тамашнього українського громадянства. З нагоди виїзду, зглядно повороту, заслуженого в нас громадянина до Канади, бажаємо йому якнайкращого успіху в праці для добра не тільки канадійської української еміграції, але для всього українського народу» [1].

3 березня 1928 р. І. Боберський виїхав зі Львова еміграцію, до Канади. Про результати цієї поїздки можна дізнатися з листування І. Боберського та С. Гайдучка. Так, у листі, датованому 20 травня 1928 р. С. Гайдучок до І. Боберського писав: «Високоповажаний Пане Професор! [...] – 3 Сокола-Б[атька] післано Вам 100 чисел «Сокільських Вістей» ч. 5 де є видруковані «Відвідини з Канади» і звіт С[окола]-Б[атька] за 1927 р. По одному числу вислано до всіх Канадійських наших часописів (навіть комуністичних) та й в Сполучені Держави [США. – А. С.]. Я вислав також число Високоповажаний Добродійці [дружині Івана Боберського Йосифині. – А. С.] до Тржича і також ілюстрований «Світ» де була поміщена Ваша знімка. З С[окола]-Б[атька] післав я Вам рівнож 50 відбиток звіту С[окола]-Б[атька] з Вашими сентенціями які Ви були післали Т[арасові] Франкови. До нині немаю від Вас справлених відчитів з пласту і про Канаду та й спорт в Америці. Пришліть бодай цей з пласту. Їх треба конечно видрукувати. [...] Напишіть, яке вражіння на Вас [справила] Галилея [Галичина. – А. С.] і видрукуйте в часописах тай пришліть сюди. [...] Для Всіх Канадійців доброго бізнесу і гарної пшениці. Щиро здоровлю /Степан Гайдучок/ Львів, Рея 5/ІІ. [тепер вул. Севастопольська. – А. С.]» [14, арк. 113–116 зв.].

Отже, приїзд І. Боберського на декілька днів до Львова 1928 р. показав що, попри події Першої світової війни, Української національної революції 1917–1923 рр. і 1920-х рр., справа руханки (фізичної культури) і змагу (спорту), яким він присвятив у Львові стільки часу і зусиль у 1901–1914 рр. – в кращі роки свого життя, розвивалася й надалі організаціями «Сокіл-Батько» та «Пласт». Це слугувало інтересам гуртування української спільноти Галичини. Епітети «дорогий гість», «дорогий учитель», «заслужений в нас громадянин», «невтомний каменярь українського відродження, культури й поступу», «шанований гість» стали виявом глибокої пошани і визнання сучасниками особистих заслуг І. Боберського і його внеску як у царині започаткування і розвитку української тіловиховної і спортової традиції, так і в українській справі загалом. Для українських громадських організацій Львова цей візит «Батька українського тіловиховання» мав важливе значення. Зокрема підведено певні підсумки у дотогочасній праці та визначено напрямки подальшого розвитку українських руханково-спортових товариств.

Список використаних джерел

1. Проф. Іван Боберський // Діло. 1928. 2 березня. Ч. 48(11302). С. 3. 2. Сова А. Професор Іван Боберський: життя, присвячене Україні (з нагоди 140-ліття від дня народження) // Пластовий шлях. Журнал пластової думки та інформації. Львів, 2013. Чис. 3–4 (175–176). С. 56–58; Сова А. О. Діяльність Івана Боберського в Українській Бойовій Управі в роки Першої світової війни // Перша світова війна у військово-історичному вимірі (до 100-річчя події): Збірка матеріалів Міжнародного наукового форуму 26–28 червня 2014 р. Львів: АСВ, 2014. С. 47–50; Сова А. Військово-політична діяльність Івана Боберського в роки Першої світової війни // Гуманітарні дисципліни у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів: [зб. наук. статей]. Львів: ПП Сорока Т. Б., 2014. Вип. 4. С. 90–100; Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський: біля джерел української тіловиховної і спортової традиції // Вісник НТШ. Інформаційне видання Світової ради Наукових товариств ім. Шевченка. Львів, 2016. Чис. 55 (весна-літо). С. 61–64. 3. Навроцький О. УВО, політичні партії і диктатура ЗОУНР та уряд УНР // Євген Коновалець та його доба. Мюнхен: Видання фундації ім. Євгена Коновальця, 1974. С. 302. 4. Протокол з Третих Загальних Зборів Української Стрілецької Громади // Стрілецькі Вісти. Орган Української Стрілецької Громади в Канаді. Вінніпег, 1931. Чис. 1. 15 січня. С. 11. 5. Байрак М. Українська Стрілецька Громада в Едмонтоні. Едмонтон: Накладом Української Стрілецької Громади, 1978. С.

159. 6. Українська Стрілецька Громада (УСГ) в Канаді // Енциклопедія українознавства / Гол. ред. Володимир Кубійович. Перевидання в Україні. Львів, 2000. Т. 9. С. 3400; За честь, за славу, за народ. Збірник на золотий ювілей Української Стрілецької Громади в Канаді, 1928–1978 / Ред. Зиновій Книш. Торонто: Видання Головної Управи Української Стрілецької Громади в Канаді, 1978. 639 с. 7. Книш З. Українська Стрілецька Громада в Канаді // За честь, за славу, за народ. Збірник на золотий ювілей Української Стрілецької Громади в Канаді, 1928–1978 / Ред. Зиновій Книш. Торонто: Видання Головної Управи Української Стрілецької Громади в Канаді, 1978. С. 49. 8. ЦДІАЛ України. Ф. 366. Оп. 1. Спр. 12. Арк. 81. 9. Звіти з гнізд. Львів // Соکیلські Вісти. Орган Українського Сокілства. Львів, 1928. Березень. Чис. 3. С. 15. 10. Відвідини з Канади // Соکیلські Вісти. Орган українського сокілства. Львів, 1928. Квітень. Чис. 4. С. 4–11. 11. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 6. Арк. 4. 12. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 86. Арк. 15–18. 13. ЦДІАЛ України. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 135. Арк. 18. 14. ЦДІАЛ України. Ф. 366. Оп. 1. Спр. 11. Арк. 109–116 зв. 15. Приватний архів Степана Гайдучка (Львів); Жарський Е., Р. М. «Соکیل» // Енциклопедія українознавства. Словникова частина / [гол. ред. В. Кубійович]. Париж–Нью-Йорк: Молоде Життя, 1976. Т. 8. С. 2941; Відвідини з Канади // «Соکیل-Батько». Спортивно-руханкове товариство у Львові. Альманах 1894–1994 / [упор. А. Благітка]. Львів: Основа, 1996. С. 45. 16. Сова А. Внесок Івана Боберського у становлення організації «Пласт» // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. Львів, 2014. Вип. 15. С. 85–95. 17. ЦДІАЛ України. Ф. 389. Оп. 1. Спр. 52. Арк. 149–152. 18. Бистрий П. Проф. І. Боберський між пластунами // Молоде Життя. Часопис Українського Пласту. Львів, 1928. 15 березня. Чис. 3(51). С. 8–9. 19. Боберський І. Помічання про англійський Пласт. Львів: Видавець Соکیل-Батько, 1939. 18 с. («Соکیلська бібліотека», ч. 18). 20. ЦДІАЛ України. Ф. 389. Оп. 1. Спр. 36. Арк. 111. 21. Виклад проф. Боберського // Діло. Львів, 1928. 26 лютого. Чис. 44(11298). С. 4.

References

1. Prof. Ivan Boberskyi [Prof. Ivan Bobersky]. Dilo. 1928. 2 bereznia. Ch. 48(11302). S. 3. 2. Sovo A. Profesor Ivan Boberskyi: zhyttia, prysviachene Ukraini (z nahody 140-littia vid dnia narodzhennia) [Professor Ivan Bobersky: life dedicated to Ukraine (on the occasion of the 140th anniversary of the birth)]. Plastovi shliakh. Zhurnal plastovoi dumky ta informatsii. Lviv, 2013. Chys. 3–4 (175–176). S. 56–58; Sovo A. O. Diialnist Ivana Boberskoho v Ukrainkii Boiovii Upravi v roky Pershoi svitovoi viiny [Activities of Ivan Bobersky in the Ukrainian Battle Administration during the First World War]. Persha svitova viina u viiskovo-istorychnomu vymiri (do 100-richchia podii): Zbirka materialiv Mizhnarodnoho naukovofo forumu 26–28 chervnia 2014 r. Lviv: ASV, 2014. S. 47–50; Sovo A. Viiskovo-politychna diialnist Ivana Boberskoho v roky Pershoi svitovoi viiny [Military-political activity of Ivan Bobersky during the First World War]. Humanitarni dystsypliny u navchalno-vykhovnomu protsesi vyshchykh navchalnykh zakladiv: [zb. nauk. statei]. Lviv: PP Soroka T. B., 2014. Vyp. 4. S. 90–100; Sovo A., Tymchak Ya. Ivan Boberskyi: bilia dzherel ukrainskoi tilovykhovnoi i sportovoi tradytsii [Ivan Bobersky: near the sources of the Ukrainian body-building and sports tradition]. Visnyk NTSh. Informatsiine vydannia Svitovoi rady Naukovykh tovarystv im. Shevchenka. Lviv, 2016. Chys. 55 (vesna-lito). S. 61–64. 3. Navrotskyi O. UVO, politychni partii i dyktatura ZOUNR ta uriad UNR [UBO, political parties and the dictatorship of the OUNR and the Government of the UPR]. Yevhen Konovalts ta yoho doba. Miunkhen: Vydannia fundatsii im. Yevhena Konovaltsia, 1974. S. 302. 4. Protokol z Tretykh Zahalnykh Zboriv Ukrainkoi Striletskoi Hromady [Protocol from the Third General Assembly of the Ukrainian Army Community]. Striletski Visty. Organ Ukrainkoi Striletskoi Hromady v Kanadi. Vinnipeg, 1931. Chys. 1. 15 sichnia. S. 11. 5. Bairak M. Ukrainka Striletska Hromada v Edmontoni [The Ukrainian Archery Community in Edmonton]. Edmonton: Nakladom Ukrainkoi Striletskoi Hromady, 1978. S. 159. 6. Ukrainka Striletska Hromada (USH) v Kanadi [Ukrainian Archery Community (UAC) in Canada]. Entsyklopediia ukrainoznavstva / Hol. red. Volodymyr Kubiiovych. Perevydannia v Ukraini. Lviv, 2000. T. 9. S. 3400; Za chest, za slavu, za narod. Zbirnyk na zoloty yuvilei Ukrainkoi Striletskoi Hromady v Kanadi, 1928–1978 / Red. Zynovii Knysh. Toronto: Vydannia Holovnoi Upravy Ukrainkoi Striletskoi Hromady v Kanadi, 1978. 639 s. 7. Knysh Z. Ukrainka Striletska Hromada v Kanadi [Ukrainian Archery Community in Canada]. Za chest, za slavu, za narod. Zbirnyk na zoloty yuvilei Ukrainkoi Striletskoi Hromady v Kanadi, 1928–1978 / Red. Zynovii Knysh. Toronto: Vydannia Holovnoi Upravy Ukrainkoi Striletskoi Hromady v Kanadi, 1978. S. 49. 8. TsDIAL Ukrainy. F. 366. Op. 1. Spr. 12. Ark. 81. 9. Zvity z hnidz. Lviv. Sokilski Visty. Organ Ukrainskoho Sokilstva. Lviv, 1928. Berezen. Chys. 3. S. 15. 10. Vidvidyny z Kanady [Visit from Canada]. Sokilski Visty. Organ ukrainskoho sokilstva. Lviv, 1928. Kvitin. Chys. 4. S. 4–11. 11. TsDIAL Ukrainy. F. 312. Op. 1. Spr. 6. Ark. 4. 12. Ibid. Spr. 86. Ark. 15–18. 13. Ibid. Spr. 135. Ark. 18. 14. Ibid. F. 366. Op. 1. Spr. 11. Ark. 109–116 zv. 15. Pryvatnyi arkhiv Stepana Haiduchka (Lviv); Zharskyi E. R. M. «Sokil». Entsyklopediia ukrainoznavstva. Slovnykova chastyna / [hol. red. V. Kubiiovych]. Paryzh–Niu-York: Molode Zhyttia, 1976. T. 8. S. 2941; Vidvidyny z Kanady [Visit from Canada]. «Sokil-Batko». Sportyvno-rukhankove tovarystvo u Lvovi. Almanakh 1894–1994 / [upor. A. Blahitka]. Lviv: Osnova, 1996. S. 45. 16. Sovo A. Vnesok Ivana Boberskoho u stanovlennia orhanizatsii «Plast» [Contribution of Ivan Bobersky to the organization of «Plast»]. Naukovi zoshyty istorychnoho fakultetu Lvivskoho universytetu. Zbirnyk naukovykh prats. Lviv, 2014. Vyp. 15. S. 85–95. 17. TsDIAL Ukrainy. F. 389. Op. 1. Spr. 52. Ark. 149–152. 18. Bystryi P. Prof. I. Boberskyi mizh plastunamy [Prof. I. Bobersky between the Plastans]. Molode Zhyttia. Chasopys Ukrainskoho Plastu. Lviv, 1928. 15 bereznia. Chys. 3(51). S. 8–9. 19. Boberskyi I. Pomichennia pro anhliiskyi Plast [Remarks about the English Plast]. Lviv: Vydavets Sokil-Batko, 1939. 18 s. («Sokilska biblioteka», ch. 18). 20. TsDIAL Ukrainy. F. 389. Op. 1. Spr. 36. Ark. 111. 21. Vyklad prof. Boberskoho [Presentation of prof. Bobersky]. Dilo. Lviv, 1928. 26 liutoho. Chys. 44(11298). S. 4.

Andriy Sova**PUBLIC ACTIVITY OF IVAN BOBERSKY IN THE INTERVENTIONAL PERIOD (AT THE EXAMPLE OF VISIT TO LVIV 1928)**

In the article Ivan Bobersky's public activity, a well-known public and military-political figure, «The Father of Ukrainian Physical Training», in the interwar period, on the example of Lviv visit in 1928, is considered. Despite the events of the First World War and the post-war years, the cause of physical education and sports, to which he devoted most of his time and efforts in 1901–1914, continued to develop in the 1920's by «Sokil-Father» and «Plast» organizations, which served the grouping interests of the Ukrainian community of Galicia. The meeting of Ivan Bobersky with the representatives of Lviv public physical-training organizations became a manifestation of deep respect and recognition of contemporaries of personal merits and its contribution both in the field of the establishment and development of the Ukrainian tilovykhovna and sports tradition, as well as in the Ukrainian cause in general.

Key words: Ivan Bobersky, public activity, Lviv, Ukrainian Societies «Sokil», «Plast».